



Молодіжні рухи 1960-х рр., рух хіпі, вияви етнонаціоналізму у світі (Ольстер, Квебек, Басконія) та рух за права конфесійних, мовних і сексуальних свобод

Молодіжні рухи 1960-х рр., рух хіпі. У 1960-х рр. у країнах Заходу відбулася **сексуальна революція**, яка принесла гасло вільного кохання. Її результатом стало визнання суспільством важливості сексуальних стосунків як особливої і надзвичайно значущої сфери життя людини. Сексуальність більше не приховували, а навпаки — підкреслювали. Це призвело до докорінних змін у моді, зокрема одязі.

В умовах **лібералізації повсякденного життя й розгортання НТР** виклик традиційним сімейним цінностям кинула молодь. У 1950–1960-х рр. у США виникли молодіжні рухи **бітників та хіпі**. Пізніше вони поширилися в Європі. У 1960-х рр. сформувалася **субкультура тинейджерів** (підлітки від 13 років, які мали своїх кумирів, стиль одягу, мову спілкування).

Бітники — «розбите покоління», що виступало проти американської зовнішньої політики й американської мрії.

Цей рух очолювали освічені випускники університетів, до них приєднувалися представники середнього класу, яким набридла буденність. **Бітники** пропагували відчуження від соціальних проблем, відмову від усіляких статків, заглиблення в себе і мандрівки.

1968 р. ознаменувався масовими нескоординованими молодіжними виступами в різних частинах світу, що переросли в справжню **студентську революцію**. Демократизація освіти, відкриття нових навчальних закладів після завершення Другої світової війни зробили вищу освіту доступнішою. Вона перестала бути привілеєм забезпечених членів суспільства, у дітей із незаможних родин з'явилися нові можливості. Це була справжня революція не тільки в соціальній структурі суспільства, а й у масовій свідомості.

Молодіжні виступи були зумовлені не тільки й не стільки економічними причинами, адже ситуація в економіці була відносно стабільною. У 1968–1969 рр. у Франції, Німеччині, Італії, Великій Британії та США учасники молодіжних акцій виступали проти війни США у В'єтнамі, засуджували імперіалізм, нерівність і

несправедливість, критикували систему освіти, виступали **проти расової та гендерної дискримінації, за збереження довкілля**.

Сформоване до 1960-х рр. у Європі й Північній Америці **«суспільство споживання»** викликало в молодого покоління громадян огиду й породжувало відчуття порожнечі та відчуженості. Через альтернативну культуру молодь намагалася створити **«нову родину»**, яку єднає духовна близькість, а не матеріальні цінності. **«Нас не люблять, нам лише купують іграшки», «Не можна закохатись у приріст промислового виробництва», «Дайте світові шанс!»** — такі гасла з'являлися на плакатах мітингувальників. Особливо значною в цих процесах руху була роль **хіпі**.

Хіпі — міжнародний молодіжний рух, започаткований у 1965 р. в Сан-Франциско (США) в умовах лібералізації і демократизації суспільства, один із найяскравіших виявів контркультури.



Хіпі на фестивалі у Вудстоку. 1969 р.

Джерело: uahistory.co

Рух мав **пацифістське забарвлення**, значно вплинув на мистецтво, особливо на рок-музику. Він став одним із символів епохи. Його учасники та учасниці називали себе **«поколінням квітів»** або **«поколінням любові»**. З рухом хіпі пов'язана сексуальна революція. Рух занепав на початку 1970-х рр. Ця субкультура не могла пройти безслідно і, безсумнівно, назавжди залишилася в пам'яті людства.

Основне гасло субкультури складалося в **пацифізмі**. Ціннісні установки руху хіпі містили таке: миролюбність і ненасилля, протест проти воєнних дій, відмову від військової служби. Спочатку пацифізм був спрямований на боротьбу з війною у В'єтнамі, лише згодом перейшовши у всі сфери людського життя.

Для **хіпі** характерний протест проти «правил», нав'язаних **«людьми в краватках»**, проти впорядкованості і сірої нудьги повсякденності, відхід від формальних інститутів суспільства. Нагадує свого роду мирну анархію.

Рух хіпі вітав природність у всьому. Заклик повернутися до витоків людства немов говорив людям про те, що цивілізація зайшла в глухий кут, і єдиним порятунком для людей буде згадати про своє коріння, злитися з природою. Символ руху **хіпі** — квітка — знаменує протест проти військових дій і різних нерівностей, крім цього, вона уособлювала молодь і природність.

На перший план субкультура ставила радість, чуттєвість. Однак рух хіпі мав і негативні наслідки, як-от проблема пияцтва, наркотичної залежності і безладних статевих відносин. **«Сексуальна революція»**, як вважає дехто, є дітищем цієї субкультури.

Вияви етнонаціоналізму (проблеми Квебеку, Ольстеру, баскське питання).

Етнонаціоналізм — форма націоналізму, у якому нація визначається з погляду етнічної належності. **Етнонаціоналізм** практикують етнічні спільноти, які істотно відрізняються (мовою, традиціями, укладом життя) від представників базового етносу держави і вважають, що, здобувши автономію, вони будуть розвиватись успішніше.

Проблема Квебеку. Канадська національна самоідентифікація ґрунтується на двох культурах і на двох мовах — **англійській та французькій. Франкомовні канадці**, які проживають у **провінції Квебек**, захищають свою мову та свої культурні традиції. Післявоєнний уряд провінції наполягав на розширенні владних повноважень **Квебеку**, зокрема, щодо контролю над податками, призначень на керівні посади, упровадження французької мови. Ці вимоги спричинили конфлікт між **Квебеком** та іншими регіонами **Канади**.

У 1960-х рр. ситуація у **Квебеку** загострилася, і ліберальний федеральний **уряд П'єра Трюдо** ухвалив у 1969 р. закон **про офіційні мови**. Цей закон проголошував **рівність англійської та французької мов**, застосування двомовності в районах, де чисельність мовної меншини перевищує 10%, а також вивчення французької мови чиновниками. Однак квебекські радикали виступали за вихід провінції зі складу Канади, удаючись навіть до терористичних актів.

У **Квебеку** двічі було проведено **референдум** щодо статусу провінції (1980, 1995). Більшість квебекців із незначною перевагою проголосували проти виходу зі складу **Канади**. У 1998 р. Верховний суд Канади ухвалив рішення, згідно з яким провінція Квебек не може в односторонньому порядку ухвалювати рішення про відокремлення від Канади. Наразі проблему Квебеку вважають тимчасово вирішеною, проте в будь-який момент вона знову може стати актуальною.

Проблема Ольстеру. Конфлікт між **католиками** (корінне населення) і **протестантами** (вихідці з Англії та Шотландії) переріс у справжню міжетнічну й міжконфесійну війну. Причиною виникнення конфлікту стала суперечка про конституційний статус **Північної Ірландії**. Мета **юніоністів** — зберегти нерозривний зв'язок із **Великою Британією**. Натомість **націоналісти** — католицька меншина — прагнули увійти до складу **Республіки Ірландія**. Упродовж **тридцяти років (1968–1998)** насильство на вулицях **Північної Ірландії** було звичним явищем.

У 1968 р. підпільна організація **«Ірландська республіканська армія (ІРА)»** розпочала збройну боротьбу за возз'єднання **Ольстеру з Ірландією**. Основ-

ним методом боротьби **ІРА** був терор. За період протистояння загинуло 3 600 осіб, поранено й травмовано майже 50 000 осіб.

У 1998 р. у Белфасті, столиці **Північної Ірландії**, між британським та ірландським урядами підписано **«Угоду Страсної п'ятниці»**. Цей документ відновив самоврядування в Північній Ірландії. Період протистояння завершився.

Проблема басків в Іспанії. Ще одне місце етнічного протистояння — це **Басконія в Іспанії. Країна Басків (Басконія)** має широку автономію: власний парламент, поліцію, податкову систему, сама регулює сферу освіти.



Джерело: i.tyzhden.ua

Однак парламент **Країни Басків** багато років поспіль домагається від уряду **Іспанії** дозволу провести референдум про незалежність і щоразу отримує відмову. Історично **«баскське питання»** було для центральної іспанської влади більш дратівливим, ніж **каталонське**. Ще за часів диктатора **Ф. Франко** утворено екстремістську організацію **ЕТА («Країна Басків і свобода»)**, мета якої — боротьба за незалежність **Басконії**. На початку другого десятиліття XXI ст. вона оголосила про завершення насильницької боротьби.

Не менш гострою є проблема **Каталонії в Іспанії**. Чимало каталонців переконані, що їхня мова й культура можуть розвиватися лише за умови повної державної незалежності. На початку жовтня 2017 р. керівництво уряду Каталонії й парламенту області провело **референдум** та оголосило, що майже всі його учасники проголосували за відокремлення від Іспанії. Голова уряду Каталонії та інші керівники автономії підписали документ про проголошення незалежності регіону від Іспанії. Результати референдуму не були визнані ні Іспанією, ні світом.

У Європі є також інші **конфліктонебезпечні регіони**. Зокрема, вияви **сепаратизму** час від часу спостерігаються у **Великій Британії, Італії, Данії, Бельгії**, що зумовлено етнічними, релігійними та соціально-економічними особливостями розвитку регіонів. Кожна країна вирішує проблему з урахуванням рівня розвитку демократії, політичних і культурних традицій.

Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин. У всіх країнах у всі часи культурні, конфесійні, етнічні чи інші меншини прагнули зберегти свої мову, віру й традиції. Створена в 1945 р. ООН розробила певні механізми на захист меншин. Першим таким післявоєнним документом ста-

ла **Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (1948 р., набула чинності в 1951 р.)**.

За конвенцією, **геноцид** — це злочин, скоєний із метою знищення групи осіб за національними, етнічними, расовими або конфесійними ознаками.

Однією з найгостріших внутрішніх проблем США, що сягає корінням далекого минулого, була **расова**. Особливо гостро вона стояла перед країною в 1950–1960-х рр. Незважаючи на проголошену конституцією рівноправність американських громадян, США залишалися **країною расової нерівності й дискримінації**.



Приклад расової сегрегації

Джерело: uahistory.co

Наприклад, Верховний суд США 1954 р. скасував роздільне навчання афроамериканських та світлошкірих дітей. Визнаним лідером **афроамериканського руху** був **Мартін Лютер Кінг**, якому було присуджено Нобелівську премію миру. 4 квітня 1968 р. він став жертвою замаху, що взагалі поставило країну на межу громадянської війни.



Мартін Лютер Кінг

Джерело: uahistory.co

У післявоєнні роки активізувався жіночий рух, спрямований на подолання дискримінації за ознакою статі, забезпечення жінкам рівних із чоловіками умов праці й оплати за неї, використання здоров'язбережувальних засобів контролю за народжуваністю та вирішення інших важливих проблем. Жінки створювали власні організації, об'єднувалися в групи. Зокрема, у середині 1960-х рр. у США створено **Національну організацію жінок**, яка опікувалася наданням федеральної допомоги центрам денного догляду для матерів, які

працюють, домоглася ліквідації дискримінації за ознакою статі та забезпечення рівної оплати для чоловіків і жінок.

Жінки були не єдиною групою, яка вимагала рівності. Закони 1960-х рр. проти представників сексуальних меншин, а також переслідування їхніх організацій спричинили протести. Ставлення до цих меншин поступово стало на Заході питанням дотримання прав людини.



Додаткові матеріали

1. 24 Канал. 2021. Згадати Все. Життя в стилі хіпі. Українська версія. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5cA2XryFtYU>
2. Знаєм 24. 2018. Рух проти расової сегрегації у США, Одна історія, Одна історія. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=h4tRbi-G_AE



Рекомендовані джерела

1. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія: підр. для 11 класу (профільний рівень). Харків : Ранок, 2019. 242 с.
URL: <https://shkola.in.ua/2246-vsesvitnia-istoriia-11-klas-hisem-2019-prof.html>
2. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія : підр. для 11 класу (профільний рівень), Харків, Ранок, 2019. 242 с.
URL: <https://shkola.in.ua/2246-vsesvitnia-istoriia-11-klas-hisem-2019-prof.html>
3. Ладиченко Т. В., Заблоцький Ю.І. Всесвітня історія : підр. для 11 класу (профільний рівень). Київ : Генеза, 2019. 224 с.
URL: <https://shkola.in.ua/2243-vsesvitnia-istoriia-11-klas-ladychenko-2019-prof.html>
4. Ладиченко Т. В., Заблоцький Ю. І. Всесвітня історія : підр. для 11 класу (рівень стандарту). Київ : Генеза, 2019. 160 с.
URL: <https://shkola.in.ua/2244-vsesvitnia-istoriia-11-klas-ladychenko-2019-stand.html>
5. Полянський П. Б. Всесвітня історія : підр. для 11 класу (рівень стандарту), Київ : Грамота, 2019. 256 с.
URL: <https://shkola.in.ua/2242-vsesvitnia-istoriia-11-klas-polianskyi-2019.html>
6. Щупак І. Я. Всесвітня історія : підр. для 11 класу (рівень стандарту). Київ : Опіон, 2019. 256 с.
URL: <https://shkola.in.ua/2241-vsesvitnia-istoriia-11-klas-shchupak-2019.html>